

Aan de leden van de Gemeenteraad van Zaanstad

(verzonden per email)

Koog aan de Zaan, 20 februari 2019

Geachte leden van de Raad,

In de afgelopen weken is er veel gecommuniceerd over de binnenkort in uw Raad te bespreken "Ontwikkelstrategie Zaanse Schans". Deze geluiden kwamen voornamelijk vanuit de ondernemers en bewoners van de Zaanse Schans. Gelet op de publiciteit die daaruit is ontstaan, vinden wij het opportuun om u ook onze visie op de ontwikkelstrategie en daarmee de toekomst van de Zaanse Schans te geven.

Met de uitvinding van de houtzaagmolen in 1594 door Cornelis Corneliszoon van Uitgeest werd het pad geëffend voor een explosieve economische groei in de Zaanstreek. De Zaanse industriemolens werden in rap tempo een begrip. Vanuit de hele wereld werden grondstoffen aangeleverd om via handelscentrum Amsterdam in de Zaanstreek verwerkt te worden. Houtzaagmolens, oliemolens, hennepkloppers, pelmolens, verfmolens, papiermolens: met honderden vormden zij het eerste industriegebied van Europa. De Zaanstreek werd een samenleving waar niet alleen ondernemerschap floreerde, maar waar ook een enorme solidariteit was. Het molenvolk, de molenbouwers, de handelaren en de ondernemers werkten nauw samen onder vaak zware omstandigheden, teneinde de molen zo optimaal mogelijk te benutten. De streek trok veel migranten aan die op hun beurt zorgden voor internationale contacten. Deze bloeiperiode van de Zaanstreek, die in de wereldgeschiedenis uniek is, duurde tot medio de 19e Eeuw. Toen maakten de wieken plaats voor schoorstenen en verdwenen de molens langzaam uit het Zaanse landschap. De Franse schilder Claude Monet was een van de laatste kunstenaars die de glorie van de Zaanse windmolenwereld kon vastleggen.

Toen de molens voorgoed dreigden te verdwijnen uit het landschap en de hoofden van mensen, greep een groep Zaankanters in en werd in 1925 onder leiding van Frans Mars en Pieter Boorsma vereniging De Zaanse Molen opgericht. De Zaanse Molen heeft als doelstelling het behoud en beheer van de Zaanse industriemolen en het vergroten van de kennis over en liefde voor de molens. Onze vereniging telt momenteel zo'n 3.500 leden en ongeveer 10% daarvan zet zich in als vrijwilliger op de molens, in het molenmuseum of anderzijds voor de promotie van de molens en de vereniging.

Op dit moment bezitten wij 13 industriemolens, waarvan 11 Rijksmonumenten, die voor een groot deel op en in de nabijheid van de Zaanse Schans zijn gesitueerd. De Zaanse Schans en de molens zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, net zoals de molens en de Zaanse samenleving dat eeuwenlang waren. Het verheugt ons dan ook zeer dat in de ontwikkelstrategie Jaap Schipper en Frans Mars gebroederlijk naast elkaar zijn afgebeeld. En niet alleen op cultuurhistorisch vlak spelen de molens een belangrijke rol. Aangezien 72% van de bezoekers van de Zaanse Schans aangeeft specifiek voor de molens te komen, zijn de molens het belangrijkste bezoekmotief voor de Zaanse Schans. De Zaanse molens laten zich als icoon vergelijken met de Eiffeltoren, de piramides en de Taj Mahal. Wij zijn daarom verheugd dat er in de ontwikkelstrategie voor de Zaanse Schans ruim aandacht is voor het (molen-) erfgoed en de plannen die wij hebben in het kader van de Wereld van Windmolens. Dit meerjarige samenbindende project omvat de bestaande industriemolens, goed voor zo'n 750.000 bezoekers (33% van het totaal van de Zaanse Schans), het nieuwe Molenmuseum in villa Kalverliefde en de herbouwde cacaomolen het Rad van Avontuur, met Moleninformatiecentrum, Cacaolab Zaanse Gedaan en toiletvoorziening op landje De Haan.

Dat de groei van het bezoek heeft geleid tot logistieke- en leefbaarheidsproblemen is ons duidelijk. Nu al knelt het op het parkeerterrein, op de smalle paden en langs de Kalverringdijk. Tegelijk zien we dat het groeiend bezoek leidt tot ongewenste uitwassen van het toerisme. Daarom zien wij de urgentie van de ontwikkelstrategie en steunen deze dan ook vol overtuiging. Maar ook met de wetenschap dat niet alle in de strategie genoemde voorstellen al rijp zijn voor definitieve besluitvorming. Met name het vrijkomende terrein tussen het Schipperplein en het Zaanse Museum verdient nog nadere bestudering en uitwerking. Wij zijn het eens met het loslaten van de groeiambitie en stabilisatie van de bezoekersaantallen voor de Zaanse Schans, maar zijn van mening dat met alleen marketingingrepen je er niet komt, er zal enige vorm van sturing noodzakelijk zijn. De uitdaging zal zijn dit te doen zonder het bijzondere karakter van de Zaanse Schans aan te tasten. Om enerzijds grip te krijgen op de logistieke uitdagingen van het (toenemende) bezoek en anderzijds het bezoek beter te begeleiden hebben wij juist het plan ontwikkeld van het moleninformatiecentrum in de vorm van molen het Rad van Avontuur op Landje de Haan.

Wij kunnen derhalve de huidige versie van de ontwikkelstrategie steunen en hopen van harte dat u op afzienbare termijn een besluit kunt nemen dat leidt tot (een gefaseerde) uitvoering van de plannen. Immers de noodzaak tot het nemen van maatregelen staat buiten kijf, zo wordt ook wel door iedereen onderkend. Wij hopen van harte dat ook de ondernemers en bewoners zullen participeren, al baart het ons zorgen dat zij zich in hun laatste brief uitspreken over een tegenstelling tussen het verhaal van 1850 en de belangen van ondernemers en bewoners. Dat de context van de Zaanse Schans juist de periode tot 1850 is hoeven wij u dan ook niet uit te leggen. Wij hopen dat hun punt op een misverstand berust en zullen hierover ook met hen in gesprek gaan.

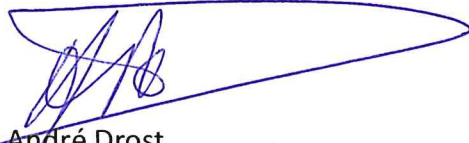
Wat kunt u van ons verwachten? Samen met het Zaan Museum en ondernemers geven we momenteel vorm aan de verhaallijn van de Zaanse Schans. Een verhaallijn waar een grote rol is weggelegd voor de Zaanse molens en haar aanverwante ambachtelijke ondernemingen, die de Zaanstreek zo uniek maken. Een verhaallijn die vooral als basis dient voor de museale samenwerking tussen De Zaanse Molen en het Zaan Museum. Met het Zaan Museum maken we van daaruit een opzet voor de tentoonstellingen en educatie op de Zaanse Schans. Een verhaallijn die de panden en ondernemingen op de Zaanse Schans ook beter kan duiden.

Met de stakeholders op de Zaanse Schans werken wij aan de uitwerking van het verdienmodel voor de Zaanse Schans. Een verdienmodel waarbij het behoud van het bijzondere erfgoed, het vertellen van het verhaal en ondernemerschap hand in hand gaan. Een eerlijk model, waarbij niet alleen de 33% van de bezoekers aan de molens bijdragen, maar zeker ook de 67% van de bezoekers die een selfie maakt met de molens en vervolgens de Schans weer rustig verlaat. Een model dat de noodzakelijke kosten voor het behoud van leefbaarheid en logistiek dekt en waarbij de erfgoedhoeders voldoende mogelijkheden krijgen om hun ambities waar te maken. Wij zullen onze visie inbrengen in het thans lopend proces.

Op de molens ontvangen wij iedere dag bezoekers vanuit de hele wereld. Bezoekers die ieder op hun eigen wijze komen genieten van de windmolen: als het oerHollands icoon, als de bijzondere machines of als het bijzondere verhaal van het eerste industriegebied van Europa. Kortom: voor elk wat wils. Onze molenaars en vrijwilligers spannen zich onophoudelijk in om de bezoekers na het bezoek met een glimlach de molen te doen verlaten.

Wij wensen u veel wijsheid met de behandeling van de ontwikkelstrategie.

Met vriendelijke groet,
Vereniging de Zaanse Molen,
Namens dezen,

André Drost
Voorzitter

Kopie: college van B&W van Zaanstad, bestuur Stichting de Zaanse Schans, stakeholders van de Zaanse Schans